

Skidåkning på Kungsmarkens golfbana

6.4 Friluftsliv

Friluftsliv och rekreation har stor betydelse för människors välbefinnande och hälsa. Friluftsliv brukar definieras som vistelse i naturen utan anläggningar, och kan omfatta vandring, promenader, cykelturer, fiske, fågelskådning, ridning, bad, etc. Begreppet rörligt friluftsliv används främst för strövande i markerna. Rekreation omfattar ett vidare begrepp där även aktiviteter som golf, orientering, kanoting, ridning, etc ingår och som oftast kräver mer organisation och anläggningar.

Lunds kommun erbjuder varierade förutsättningar för friluftsliv och rekreation. Den tillgängliga arealen allemansrättslig mark är dock begränsad och skall delas av ett mycket stort antal människor. Sydvästra Skåne är ett av landets mest tätbefolkade områden och samtidigt det område som har minst allemansrättsligt tillgänglig mark per person. För att öka tillgängligheten och upplevelsevärdena har bl.a. ett antal strövområden och naturreservat iordningställts. Skåneleden passerar igenom kommunen med ca 70 km vandringsled och det finns idag sju iordningställda lägerplatser längs leden.

6.4.1 Kvaliteter

Vissa platser är mer attraktiva än andra att besöka, vilket varierar för olika människor, olika tillfällen och intressen. Allmänna karaktärer som uppskattas är en tilltalande omgivning utan störande inslag. Det är positivt om det finns element som skapar rumslighet och tydlig orientering i landskapet, t. ex. skogsbryn, alléer, vatten och nivåskillnader. Många söker upplevelser och äventyr men även trygghet och skydd för väder och vind är viktigt. För de olika landskapstyperna som beskrivs i kapitlet om biologisk mångfald beskrivs nedan olika kvaliteter för friluftslivet.

Skogsmark

För många är det möjligheten att träda in i en annan värld och få en skogs-känsla som lockar. Det är viktigt att ljud och ljus från stadens hets känns avlägsna och att man kan uppleva naturens lukter och ljud. Storleken på området är viktigt så att det inte känns för litet. Storleksbehovet kan dock variera en del mellan människor uppvuxna i tätort och på landsbygden. Generellt kan sägas att det behövs ett område på minst 4 hektar för att brynen inte skall synas i hela området (med en sikt på ca 100 meter i lövskog). Skogens karaktär har betydelse och undersökningar har visat att det är en ganska gles lövskog som upplevs som mest positiv. I kommunen motsvarar detta främst bokskog och annan ädellövskog medan granplanteringar upplevs mest negativt. Framkomligheten är viktig och nyligen gallrade eller avverkade bestånd är svårforcerade. Undersökningar i Stockholmsområdet har visat att 90% av besöken sker på befintliga stigar vilket visar på stigsystemens betydelse för tillgänglighet och kanalisering.

Hagmark (betade halvöppna marker)

Hagmarker har nästan alltid mycket höga kvaliteter för friluftslivet. Förekomst av buskar och träd skapar en variation och rumslighet som är attraktiv. Här finns också en rik biologisk mångfald som gör besöken upplevelserika. Vid bra beteshävd är framkomligheten god och det är lätt att röra sig i området. Begränsningar för besök är främst rädslan för betesdjur samt stängsel som kan fungera som barriärer. Med genomgångar i stängslen kan tillgängligheten ökas. Olika betesdjur upplevs olika. Mindre djur som får och ponnies upplevs inte lika hotande som kor och stora hästar.

Odlingslandskapet

I odlingslandskapet där åkerbruk dominerar är tillgängligheten den viktiga begränsningen. Landskapet har stora upplevelsevärden även här med kulturmiljöer, småbiotoper, alléer, gamla vägar m.m. Friluftslivet rör sig främst på markvägar och mindre allmänna vägar

Vattenmiljöer

Vatten utgör ofta ett hinder för friluftslivet men kan också vara ett av målen för t.ex. bad, fiske och fågelskådning. Möjligheten till båttrafik (kanoting) är begränsad för allmänheten och förekommer främst på Kävlingeån och i Vombsjön. De gamla nedlagda stenbrotten i Billebjär och Dalby samt grustaget i Tvedöra har spontant blivit populära badplatser. Sportfiske för allmänheten förekommer främst i Røgle dammar.

Topografi

Utsiktsplatser har en särskild dragningskraft och Romeleåsens varierade topografi erbjuder flera platser med vida utblickar över landskapet. Uppvuxen skog skymmer ofta möjliga utsikter och det är främst i betesmarker och från bergknallar det ges möjlighet till utsikter. Även mindre variationer i topografien är betydelsefulla för upplevelsevärdena. Ådalarna skapar en rumslighet som är attraktiv. Kring Höje å, Hoby backar, Fågelsång och Kävlingeån finns dalgångar med stora värden för friluftslivet.

6.4.2 Upplevelsevärden

I Stockholmsregionen har Regionplane- och trafikkontoret tagit fram en modell för att värdera landskapets upplevelsevärden för friluftslivet. Man kallar värdena för sociala kvaliteter i den regionala grönstrukturen. Modellen bygger på den indelning som Patrik Grahn vid SLU, Alnarp, presenterat för parkmark i tätorter som sedan utvecklats för övriga landskapet. Modellen består av 7 olika huvudgrupper av upplevelsevärden:

1 Orördhet och mystik

Önskan om en positiv ensamhet, en mystisk och spännande miljö med ljud och dofter, en ”orörd” naturmiljö för av avslappning och naturobservationer. T ex äldre skog, våtmarker och blottlagd berggrund kan hysa dessa kvaliteter. Mycket sällsynt förekomst i kommunen och finns främst kring Häckebergsjön och i Dalby söderskog.

2 Skogskänsla

Önskan om att träda in i en annan värld än tätorten och odlingslandskapet, att vandra, ströva, orientera, plocka svamp, rida etc. Att uppleva årtidsväxlingar, dofter och ljud, avsaknad av störande och stressande inslag. Detta är en upplevelsekvalitet som finns i Skrylleområdet, på Romeleåsen, i Vombs fure och i Häckebergsområdet.

3 Frihet och rymd

Överblick, frihet och långa utblickar i landskapet, kontrast mellan olika karaktärer skog-åker, skog-sjö, stad-åker etc. T ex sjöar, utsiktspunkter och öppna landskap ger dessa upplevelsekvaliteter. I kommunens öppna och topografiskt varierade landskap finns många platser med dessa kvaliteter.

4 Artrikedom och naturpedagogik.

Ökad förståelse för naturen, känslan av ursprung, delaktighet och närhet till naturen, nyfikenhet och upptäckarglädje. T ex ängs- och hagmarker, våtmarker, bryn och strandzoner, naturum, naturstig m.m. Förekommer på många platser i kommunen där ett fåtal är lättillgängliga.

Spång över våtmarker vid Nöbbelövs mosse

5 Kulturhistoria

En historisk förankring i hembygden, ökad kunskap om historien, levande odlingsbygd och vackra bebyggelsemiljöer. Störs av okända nya inslag i landskapet. Hela landskapet har spår av kulturhistorien som kan läsas med ökad kunskap. Vissa platser har fler och tydligare spår, t ex fäladslandskapen på Romeleåsen, äldre byar och byggnader, ägo-, socken och bygränser.

6 Aktivitet och utmaning

Frisk luft och sundhet, bad och sport, strapats och prestation t ex genom jogga, rida, vandra, klättra, cykla, åka skridskor, dyka, fotografera m.m. Kvaliteter som finns nästan överallt men där olika aktiviteter kan vara i konflikt med varandra och med markanvändning och markägarintressen. Många aktiviteter behöver planeras, kanaliseras och iordningställas.

7 Service och samvaro

Bekvämlighet och trygghet med toaletter, servering, värmestugor, markerade strövstigar med skyltar, många andra människor, barnvänlighet, grillplatser, omklädningsmöjligheter etc. Förekommer främst vid Skrylle, Genarp och i viss mån vid några övriga naturreservat.

6.4.3 Tillgänglighet

Angöringspunkter

Då staden Lund omges av ett åkerlandskap medför avståndet till naturområdena i öster att bil och buss är de viktigaste transportmedlen för att ta sig ut. Angöringspunkter i form av parkeringar och busshållplatser och deras förhållande till målområdena blir avgörande för vart människor söker sig.

Parkeringar

I anslutning till naturområden finns ett 30-tal parkeringar av olika storlek. Flertalet är små för 2-5 bilar eller mellanstora för 5-20 bilar, medan ett fåtal är stora med mer än 20 bilplatser. De stora parkeringarna finns bl a vid Skryllegården, Mårydsreservatet, Billbjär, Genarps idrottsplats, Genarp NV, Silvåkratornet och Stensoffa. (se karta x)

Busshållplatser

Antalet bussturer mellan tätorterna har ökat genom att resandet ökar men samtidigt har antalet hållplatser minskat särskilt i anslutning till naturområden. Fler linjer blir expressbussar med få stopp vilket har försämrat tillgängligheten för dem som inte har tillgång till bil. T.ex. är Skrylleområdet idag svårt att nå med buss på helgerna. De viktigaste hållplatserna är Kungsmarken och Fågelsångsdalen på väg mellan Lund och Södra Sandby, Dalby fälad och Prästaskogen på linjer till Dalby och Torna Hällestad, Knivsåsen med linjer mot Sjöbo och Risen-Häckeberga med linjer från Malmö-Staffanstorp till Genarp med anslutning från Lund.

Lunds kommun har startat ett projekt med en naturbuss som skall trafikera kommunens naturområden på helgerna med fyra rundturer per dag under två år. Denna kommer att öka tillgängligheten till kommunens naturområden avsevärt.

Cykelvägar

De cykelvägar som hittills iordningställts är främst avsedda för pendling mellan tätorterna kring Lund och staden. Flera av dessa kan dessutom med fördel användas för rekreativ cykling. Dalbyspåret (Lund-T Hällestad) ger möjlighet att nå Dalby Söderskog, Skrylle, Dalby fälad, Knivsåsen och Präst-

askogen. Hardebergaspåret mellan Lund och Södra Sandby passerar Kungsmarken och Fågelsångsdalen. En ny cykelväg har anlagts mellan S Sandby och Dalby, vilket ökar tillgängligheten till Skrylleområdet. Flera cykelvägar förbinder Lund med grannkommunerna och deras naturområden, som t ex till Lomma och Bjärred med Öresundskusten, samt Staffanstorp och Backlandskapet i söder. (se karta x).

Vandringsleder

Skåneleden går genom kommunen med hela 70 km markerade leder och sju lägerplatser med vindskydd. Huvudsträckningen är mellan Torup i Svedala kommun och Romeleåsen, där leden delar upp sig i en östlig mot Snogeholm och en nordöstlig mot Harlösa och vidare mot Ringsjön. I Häckeberga delar leden upp sig i två sträckningar som också fungerar som en slinga för en dagsvandring. Vid Knivsåsen finns också en ansluten slinga som går upp till Skryllegården. Denna är mindre och motsvarar en halv dags vandring. Det finns också markerade anslutningar från Veberöd till Romeleklint och från Genarp till Häckeberga kvarn för anslutning till kollektivtrafik. Ett antal kortare strövslingar har också iordningställts bl a vid Skryllegården, Romelestugan och i flera naturreservat. Längs delar av Höje å finns en naturstig iordningställd.

Kanot

Kävlingeån används som kanotled med uthyrningsmöjligheter men här finns inga bra rastplatser. Ett antal barriärer med lyft försvårar längre paddlingar. Övriga vattendrag är för små och störningskänsliga för ökad båttrafik.

6.4.4 Övrig rekreation

Det finns en rad aktiviteter som inte kan bedrivas inom allemansrätten, som medför konflikter med andra intressen eller som är beroende av anläggningar av olika slag för utövandet. Dessa aktiviteter kräver planering, avtal med markägare och iordningställande av anläggningar för att kunna utövas. För folkhälsan och behovet av rekreation är dock dessa aktiviteter viktiga.

Orientering

Orientering kräver inte stora anläggningar men medför störningsrisk för främst vilt och visst slitage på vissa platser. Tillstånd måste fås av markägaren för större aktiviteter och uppsättning av kontroller. Lunds Orienteringsklubb har tagit fram orienteringskartor för bland annat Skrylle, Häckeberga och Romeleåsen.

Golf

Golf är den aktivitet som kräver störst insatser i form av anläggningar för utövande. Antalet aktiva är mycket stort och områdena utnyttjas mycket flitigt med stor betydelse för hälsa och välbefinnande. Golfbanorna har också en betydelse för biologisk mångfald, speciellt i odlingslandskapet, om banorna utformas på rätt sätt. I kommunen finns för tillfället fyra banor, Kungsmarken, Romeleåsen, Värpinge och Assartorp.

Ridning

Ridning är en mycket populär aktivitet räknat i antalet utövare och i Lunds kommun finns det flera tusen ridhästar på större stall och privata gårdar. Tillgängligheten i landskapet är begränsad och risken för konflikter med andra rekreativutövare stor. Ridleder har iordningställts på privat initiativ på ett par ställen. Den största koncentrationen av ridning är norr om Lund, vid Flyinge och kring Romeleåsen.

Informationsskyltar vid Höje å nära reningsverksdammarna.

Sankt Hans extreme 2005.

Bad

I kommunen finns tre kommunala utomhusbad: Källbybadet, Dalbybadet och Genarpsbadet. Naturbadplatserna är få och utgörs främst av nedlagda stenbrott och grustag, t.ex. Dalby och Billebjärs gamla stenbrott, samt Tvedöra grustag. Det förekommer även ett bad i Vombsjön och Häljasjön.

Motionslöpning

I kommunen finns tre motionsanläggningar med elljusspår och i anslutning till dessa används även andra spår för motionslöpning. Dessa ligger i Skrylle, Genarp och Veberöd.

Mountainbike

Mountainbikecykling har vuxit snabbt i popularitet och medför en del konflikter med annat friluftsliv genom slitage av stigar och spänger samt störningar då cyklister passerar i höga hastigheter. Någon särskild bana finns ännu inte i kommunen.

Fågeltorn

Fågelskådning är en växande aktivitet och tre fågeltorn finns iordningställda i kommunen; Silvåkra- och Almentornen vid Krankesjön och det nya Fågeltornet vid Vombs ängar. Dessutom finns ytterligare två observationsplattformar vid Vombs ängar.

Lägerplatser

Vid Skåneleden finns sju iordningställda lägerplatser som används både för långvandring på leden och kortare dagsutflykter. Lägerplatserna ligger vid Bilarp, Häckeberga NR, Glamberga, Silvåkra, Skrylle, Knivsåsen och Romelestugan.

6.4.5 Särskilda strövområden m.m.

I kommunen finns ytterligare ett antal områden som delvis är iordningställda för friluftslivet med bra tillgänglighet (se vidare sid 45 del A). De viktigaste listas nedan:

1 Nöbbelövs mosse	16 Stensoffa
2 St. Hans backar	17 Silvåkra
3 Stadsparken	18 Revingehed
4 Botaniska trädgården	19 Vombs fure
5 Höje å	20 Veberöd
6 Kungsmarken	21 Idala
7 Linnebjär	22 Humlamaden
8 Fågelsångsdalen	23 Skogsmöllan
9 Billebjär	24 Kvarnbrodda
10 Måryd	25 Romelestugan
11 Skrylle	26 Kullaskogen - Dörröds fälad
12 Dalby Söderskog	27 Häckeberga naturreservat
13 Prästaskogen, Torna Hällestad	28 Risen
14 Knivsåsen	29 Häckebergasjön
15 Tvedöra	30 Häckeberga naturvårdsområde
	31 Assartorps golfbana
	32 Pinnmöllan